

Warszawa, 12 października 2015 r.

Andrzej Wyrobiec
Sekretarz Stanu
w Ministerstwie Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Stanowisko Centrum Cyfrowego Projekt: Polska dot. projektu rozporządzenia w sprawie wykazu źródeł, których sprawdzenie jest wymagane w ramach starannych poszukiwań uprawnionych do utworów i przedmiotów praw pokrewnych, które mogą być uznane za osierocone oraz sposobu dokumentowania informacji o wynikach starannych poszukiwań

Centrum Cyfrowe Projekt: Polska to organizacja pozarządowa, która od ponad czterech lat aktywnie bierze udział w debacie na temat reformy prawa autorskiego, zarówno w Polsce jak i Europie. Od kilku lat monitorujemy zmiany prawne dotyczące utworów osieroconych, doradzamy i szkolimy instytucje kultury w zakresie digitalizacji i udostępniania zbiorów instytucji kultury. Od samego początku aktywnie braliśmy udział w dyskusji na temat wdrożenia przepisów dyrektywy o dziełach osieroconych do polskiego systemu prawa, zarówno w procesie konsultacji społecznych jak i w ramach Forum Prawa Autorskiego.

Wykaz źródeł i staranne poszukiwania

Niewątpliwie wymóg przeprowadzenia starannych poszukiwań uprawnionych do utworów i przedmiotów praw pokrewnych, które mogą zostać uznane za osierocone jest niezbędny, aby zapewnić tym podmiotom należyty poziom ochrony ich praw. W konsultacjach dotyczących Dyrektywy 2012/28/UE rekomendowaliśmy ograniczenie konieczności starannych poszukiwań jedynie do źródeł wskazanych w załączniku do Dyrektywy. W naszej ocenie wystarczającą gwarancją zapewnienia, że poszukiwania zostały przeprowadzone w sposób staranny stanowią klauzule generalne, „dobrej wiary”, „należytej staranności” oraz „rzetelności” użyte w Dyrektywie, które jednocześnie wprowadzałyby elastyczność i pozwalałyby uwzględnić szczególne okoliczności i konkretne przypadki.

Dlatego, w związku z rozszerzeniem w projektowanym rozporządzeniu katalogu źródeł i ich konkretne wskazanie postulujemy, aby ustanowiono domniemanie prawne dot. staranności poszukiwań, zgodnie z którym udokumentowane poszukiwania we wskazanych źródłach oznaczałyby poszukiwania „staranne” w rozumieniu ustawy. Oznaczałoby to, że instytucja wymieniona w art. 35⁵ ust. 2 ponosiłaby odpowiedzialność wobec uprawnionego jedynie w przypadkach, gdy poszukiwania nie zostały przeprowadzone we wszystkich wskazanych w rozporządzeniu źródłach.

We wcześniejszych stanowiskach konsekwentnie wskazywaliśmy na konieczność ograniczenia odpowiedzialności instytucji kultury działających w interesie publicznym z tytułu naruszeń praw autorskich i pokrewnych. Takie rozwiązanie w naszej ocenie może przyczynić się do ograniczenia przypadków zgłaszania wygórowanych żądań

odszkodowawczych wobec instytucji kultury realizujących misję publiczną, które mogą incydentalnie naruszać prawa autorskie w prowadzonych działaniach edukacyjnych lub informacyjnych. Umożliwiłoby to także większą elastyczność w masowych projektach digitalizacyjnych i udostępnianiu zasobów w Internecie.

Sposób dokumentacji

Zgodnie z art. 35⁶ ust. 9 pkt. 2 rozporządzenie w zakresie sposobu dokumentowania informacji o wynikach starannych poszukiwań powinno uwzględniać konieczność zapewnienia jednolitego standardu dokumentowania starannych poszukiwań. W naszej ocenie projekt rozporządzenia nie zapewnia takiego standardu. Dla zapewnienia takiego standardu niezbędne jest nie tylko opracowanie jednolitego wzoru protokołu, który jest jedynym fizycznym dokumentem potwierdzającym zakończenie starannych poszukiwań, ale także ustandaryzowanie procesu dokumentacji przeprowadzanych czynności i uzyskanych informacji i dokumentów.

Staranne poszukiwania w odniesieniu do informacji będących w posiadaniu izb, stowarzyszeń twórców, organizacji zbiorowego zarządzania oraz wydawców

W sytuacji, w której instytucja kultury wymieniona w art. 35⁵ ust. 2 nie ma bezpośredniego dostępu do źródeł, których sprawdzenie jest wymagane w ramach przeprowadzenia starannych poszukiwań, powinny istnieć mechanizmy regulujące uzyskanie takich informacji. Niezbędne jest określenie terminu dostarczenia informacji przez podmioty będące w jej posiadaniu, kwestie ewentualnej odpłatności/braku odpłatności za uzyskanie niezbędnych informacji oraz postępowanie w razie braku możliwości uzyskania niezbędnych informacji w określonym terminie.

Szkolenia i przewodniki

Należy zauważyć, że na gruncie nowelizacji prawa autorskiego przeprowadzenie starannych poszukiwań wymaga sporego nakładu pracy i wiedzy ze strony instytucji wymienionych w art. 35⁵ ust. 2. Dodatkowo instytucje te mogą zostać narażone na obowiązek zapłaty na rzecz podmiotu uprawnionego rekompensaty za wcześniejsze korzystanie z utworu. W naszej ocenie taka regulacja kwestii udostępniania utworów osieroconych może spowodować, że instytucje kultury niechętnie będą korzystać z możliwości udostępniania tych utworów. Dlatego też niezbędne jest podjęcie działań szkoleniowych i edukacyjnych aby instytucje posiadały wiedzę na temat obowiązującej procedury starannych poszukiwań.

W celu informowania o procedurze starannych poszukiwań, niezbędnej dokumentacji oraz określaniu statusu prawno-autorskiego utworów rekomendujemy przeznaczenie na cele szkoleniowe i materiały edukacyjne (takie jak przewodniki czy broszury) dedykowanych środków finansowanych.